

KOLLEKTIVLANDSBYEN TOUSTRUP MARK

skrevet af Johs Lassen

I 60-erne blev danskerne rigere, og unge mennesker rystede de gængse normer af sig. En stemning af, at alt var muligt, bredte sig. Unge flyttede sammen i villakollektiver og besatte en gammel kaserne. Andre købte gamle busser og rejste verden rundt og kom hjem og oprettede nye skoler. Der blev oprettet Lilleskoler som reaktion mod den autoritære pædagogik. I 60-erne blev der bygget lige så mange boliger, som der var i forvejen. Det var betonblokke eller store arealer med ens parcelhuse med lav taghældning og garage.

En gruppe lærere og forældre omkring Århus Friskole samlede omkring idéen at bo sammen i en landsby. Mange af os kom fra små byer og landsbyer, hvor man kendte alle og alles roller. Der udkom skrifter som "Lad 1000 landsbyer blomstre" og "Børn skal have 100 forældre". Vi kørte rundt i omegnen og så på skoler og plejehjem, der var til salg.

I 1970 arrangerede DET NY SAMFUND en sommerlejr i Thy. Nogle fra vores gruppe var med og kom hjem og fortalte, at de havde været med til at stifte en forening, hvis formål var at organisere oprettelsen af landsbykollektiver over hele landet: Andelsforeningen af 1970. Vi meldte os ind og betalte kontingent.

I Magstræde i København oprettedes et sekretariat, som udsendte ugebrev og organiserede kontakter. En gruppe udarbejdede forslag til vedtægter for A-70.

Vi hed Århusgruppen og vi fik kontakt med en Københavnergruppe, der kaldte sig Jyllandsfraktionen. Det var unge studerende, som gerne ville hjem til hovedlandet. Vi var mest lidt ældre par med skolebørn og eget hus. Vi mødtes flere gange her omkring og udvekslede idéer.

De blev formuleret sådan:

Børn skal have mange voksne at lære af

Fælles ejerskab til boliger, værksteder, maskiner, biler.

Fællesskab på baggrund af fælles opgaveløsning.

Frihed på baggrund af nøjsomhed og enkelhed.

Mulighed for delvis selvforsyning af madvarer.

Jeg fik som opgave hver lørdag at købe Jyllands Posten og nærlæse ejendomsmarkedet.

På samme tid fik den unge kommiss Jens Svendsen øjnene op for, at landbruget havde svært ved at skaffe proteinfoder til husdyrene og fik den idé at producere fiskeensilage af skidtfisk. Han købte et stykke jord her, hvor der var masser af grundvand og byggede en fabrik og ansatte arbejdere og chauffører. De skulle jo have huse at bo i, så derfor opfandt han byggesten af slagter fra Studstrupværket og cement, kaldet slaggebeton.

Folk fik også råd til biler, så Svendsen byggede et bilværksted med 4 grave og ansatte mekanikere, som også skulle have huse at bo i. Og når nu folk alligevel kom her for at se på biler, skulle de underholdes. Så der blev bygget et cafeteria, der hed Vildanden, en bowlingbane, et auktionshus, en bingohal, bageri, tæppefabrik. Det var jo før, der fandtes Legoland og dyreparker, så Svendsen byggede bure til vaskebjørne og guldfasaner, og udstillede udstoppede løver og hjorte. Folk strømmede til om søndagen.

KOLLEKTIVLANDSBYEN TOUSTRUP MARK

skrevet af Johs Lassen

Svendsen blev uvenner med en lokal forsikringsagent, som senere blev sognerådsformand. Som sådan undersøgte han Svendsens skatteforhold, hvilket førte til retssag og fallit for Svendsen, som nåede at få stedet solgt til Frøsig, som var mekaniker og ville udnytte værkstederne. Han følte sig snydt med hensyn til de lovede lejeindtægter for boligerne på stedet og kom bagefter med raterne til Finansbanken, som endte med at kræve tvangsauktion.

Det læste jeg om i Jyllands Posten og suste ud til Toustrup Mark og blev vist rundt af Frøsig og blev vildt begejstret for mulighederne. Søndagen efter holdt vi møde med Jyllandsfraktionen og kørte ud og besøgte herlighederne, som i de flestes øjne var ruiner, rod, knuste ruder, skrammel og skrot.

Vi havde en lille gruppe af jurister og arkitekter, som forhandlede med Finansbanken, Gjern Kommune og diverse kreditorer.

Det endte med, at vi købte stedet for 660.000 kr. De første flyttede ind i oktober 1971.

I de følgende mange år handlede det om at gøre stedet beboeligt. Heldigvis havde vi i gruppen nogle håndværkere, der brændte for at tage fat. De fik friplads, d.v.s. de slap for at betale husleje.

I perioder var det et par arkitekter, der fik friplads, så de kunne måle op og lave tegninger af alle bygningerne, hvilket kommunen krævede. Kommunen krævede også tegninger af hele

KOLLEKTIVLANDSBYEN TOUSTRUP MARK

skrevet af Johs Lassen

kloaksystemet. Derfor tog en af vore psykologer en kloakmesteruddannelse.

Kravene fra kommunen var ellers lempelige: indenfor ydermurene fik vi frie tøjler til at bygge, som vi fandt for godt.

Efter aftale med Finansbanken brugte vi udbetalingen til at finansiere et centralvarmesystem, der omfattede alle boliger og spisesalen. Vi havde heldigvis Axel, der var uddannet rør lægger og Torben, der var jurist og gerne ville lære noget håndværk. Så det brugte de en del måneder på.

GENBRUG:

Fordi projektet var så omfattende og pengene så få, fandt vi hurtigt ud af, at genbrugsmaterialer var billige og ofte bedre. Vi købte en lastbil og oprettede et nedbrydningsfirma, der brød huse ned i Galten og Randers og kom hjem med gode sager. Sildehallen var i mange år fyldt med tømmer, gulvbrædder, døre, vinduer, håndvaske, nedløbsrør m.m. og Storegård flød med bjerge af mursten, der skulle renses for mørtel. Et godt sted at gå på skattejagt var Henriksens DSB-ophug i Gl. Åby. Her hentede vi læssevis af teaktræ og mahogni, som havde været bundbrædder i godsvogne og paneler og lister og okselæder fra passagervogne.

HUSLEJE:

Vi prøvede os frem med forskellige økonomiske modeller: 1) Man bestemmer selv sin husleje, 2) Man betaler samme beløb + bidrag til diversekassen, 3) Man betaler samme procentdel af fuld løn for sit fag.

TRANSPORT:

Hvis man havde en bil, når man flyttede ind, blev den overtaget af fællesskabet og indgik i et transportsystem, så alle kunne komme på arbejde. Hver aften kl. 20 blev morgendagens skema hængt op, så man kunne se hvem, der skulle køre sammen i hvilken bil. Det kunne handle om 6 voksne i en Morris til Statshospitalet, Universitetet, Jægergårdsgade, Åhavnen og Specialarbejderskolen i Holme. I 20 år kørte jeg skolebus til Friskolen i Stautrup og Galten Lilleskole. Ordningen døde, da systemet blev for upraktisk for nogle, der så købte sig en privat motorcykel eller bil.

MADORDNING:

I de første 3 år brugte vi køkkenet i Svendsens cafeteria Vildanden, mens der blev bygget på fælleskøkkenet. Dem, der havde lyst, lavede mad og gik rundt og ringede med en klokke, når man kunne

hente mad. Senere en fastere ordning, som alle deltog i.

Fælleskøkken og spisesal blev indviet på 3-års fødselsdagen. Ret hurtigt fastslog vi den ordning, at alle skal være medlem af madordningen, som bestod i, at vi spiser sammen de fem hverdage, at der er 4 voksne på madhold og 3 på opvask, at overkokketjansen går på skift, og at man kan bytte. Normen er, at madholdene er i gang fra kl. 16.

KOLLEKTIVLANDSBYEN TOUSTRUP MARK

skrevet af Johs Lassen

KRISER:

I efteråret 1973 steg oliepriserne til det tredobbelte. Det satte gang i isolering og produktion af dobbeltruder. Varmt vand i rørene kun lørdag- søndag, bygning af skorstene og køb af brændeovne, brændebrigader i arbejde hver aften. I 1974 strammede vi strukturen med faste ansvarsområder til alle, fællesmøder og beboermøder hver anden fredag med forberedt dagsorden, mødeleder, referent og vært og beslutningsregler.

Den økonomiske krise skærpede modsætningerne.

DET DELTE TOUSTRUP MARK:

(foto herover fra Store Legedag)

I 1976 dannedes en gruppe, der kaldte sig TRYGHEDSGRUPPEN. Dem, der ikke blev inviteret med, måtte kalde sig RESTEN. De to grupper fik helt adskilt økonomi. Tryghedsgruppen havde fællesøkonomi og diskuterede basisgrupper, og Resten afprøvede forskellige økonomiske modeller. Maddepoterne blev delt, vi spiste hver for sig hver anden dag. Men vi beholdt Børnehaven fælles.

Delegationer fra de to grupper diskuterede deling af boliger og haller og en grænse ned igennem Storegård. Kari og jeg boede i Løvegård og nægtede at flytte over på den anden side af grænsen. I foråret 1979 havde Tryghedsgruppen en tom bolig i Løvegård og Resten havde en ansøger, så en søndag morgen i besatte Resten den tomme bolig og flyttede ansøgerens pikpak ind.

Flere fraflytninger fra Tryghedsgruppen og nye beboere, som Resten kom i snak med, og i efteråret 1979 samledes Toustrup Mark igen.

